
Chci prosadit reformu

LIDOVÉ NOVINY

14.6.2011 Lidové noviny strana 27 Akademie, RADKA KVAČKOVÁ

ROZHOVOR Nový náměstek ministra školství Ivan Wilhelm nemá se zásadami zákona o VŠ problém

Ministerstvo školství má opět nového náměstka pro vysoké školství, během roku už třetího. Po krátkém působení nezkušeného Kryštofa Hajna, kterého vystřídal naopak zkušený a kompetentní Jan Koucký, povolal ministr Dobeš na místo, z něhož se má řídit reforma terciárního školství, reprezentativního Ivana Wilhelma, jaderného fyzika, vysokoškolského pedagoga a někdejšího rektora Univerzity Karlovy.

* LN Víte, proč byl odvolán váš předchůdce Jan Koucký?

Já dostal nabídku zastávat post náměstka pro vysoké školy s tím, že náměstek Koucký končí. Nebylo mi ale řečeno proč.

* LN Přicházíte k rozdělané práci na reformě terciárního vzdělávání. Chcete ji směřovat jinak, než tomu bylo dosud?

Nechci mířit jinak, spíš chci postupovat trochu jinak. Rád bych věci více probíral s vysokými školami.

* LN Co považujete za svůj hlavní úkol?

Nový vysokoškolský zákon.

* LN Diskuse o pracovním návrhu věcného záměru tohoto zákona s reprezentací vysokých škol už probíhá nějakou dobu a zatím se nezdá, že by byli akademici změnám nakloněni. Někteří taky tvrdí, že by stačila novela.

Novel už bylo devatenáct. Samozřejmě bychom mohli udělat dvacátou, ale pokud chceme splnit to, k čemu je teď příležitost, tedy zásadně modernizovat systém, je bezesporu na místě nový zákon.

* LN Co je potřeba změnit?

Některé věci se dají nastartovat i bez zákona. Třeba diverzifikace vysokých škol, na níž se pedagogická veřejnost už shodla a já ji velmi podporuji. Problém je, že když se začnete ptát, co to vlastně ta diverzifikace je, uslyšíte nejen od každého náměstka, ale téměř od každého člena akademické obce něco jiného.

* LN Co je to podle vás?

Diverzifikace je proces, který by měl být stimulován podporou excelence. A měl by vést k tomu, aby se škola orientovala na to, v čem je opravdu dobrá. Jedna je dobrá na výzkum, druhá třeba na jinou tvůrčí činnost nebo výuku bakalářů.

* LN Co myslíte podporou excelence – finanční podporu?

Jistě. To je nejsilnější nástroj, který stát vůči vysokým školám má.

* LN Do nedávno byly školy financovány podle počtu studentů. Nyní však vznikl na ministerstvu školství model financování, který má zohledňovat i kvalitu. Pokud vím, tak pro příští rok pětadvaceti procenty tak zvaného normativu na studenta. Souhlasíte s ním?

Je to dvacet procent pro doktorandské studium, pro magisterské deset a pro bakalářské pět procent. To znamená přidělovat škole pět procent dotace na studenta podle kvalitativních indikátorů a devadesát pět podle kvantitativních.

* LN Pokud vím, čísla, která uvádíte vy, jsou tu jen pro stanovení limitu počtu přijímaných. V rozpočtu skutečně platí 25 procent podle kvality všeobecně. Jste s tím spokojený?

Takže ano, mluvíme o 25 procentech z normativní části rozpočtu, která tvoří 80 procent z celkového rozpočtu škol. Otázka financování pro rok 2012 se však v současné době projednává s reprezentací veřejných vysokých škol, a není

tedy uzavřená. Já doufám, že se podaří přesvědčit zástupce škol, aby se už na další rok podíl kvalitativních ukazatelů posílil. A současně bychom se měli domluvit, kde bude konečný limit.

* LN Kde ho vidíte vy?

To je potřeba dohodnout. Já předpokládám, že excelentní výzkumné fakulty, které dnes máme, budou říkat – posuňme to o hodně, třeba až na padesát procent za kvalitu. Ale jiným se bude zdát hodně i deset procent.

* LN Jak to řešit?

Já myslím, že by se mělo nechat na škole, na kterém ze svých pracovišť, na které fakultě excelenci podpoří. Jestliže to udělá špatně, může se stát, že příští rok prodělá.

* LN Vraťme se ale k věcnému záměru zákona. Je tam něco, co se vám nezdá dobře?

Já nemám problémy se žádnou z těch zásadních věcí.

* LN Co je nejdůležitější?

Strukturalizace studijních programů. Tam ale zákon úplně nepomůže. Je třeba přesvědčit trh práce, aby poptával bakaláře jako absolventy ukončeného vysokoškolského studia. Tam, kde to dělá, například v případě informatiky, je dost bakalářů, kteří už nechťejí jít dál do navazujícího magisterského studia, protože jim bakalářské vzdělání skutečně stačí. Oni vědí, že jsou dobře vzděláni a dobře se užíví. Proč by měli ztrácet další dva roky na magisterském studiu? Jestliže vznikne poptávka po dalších takových absolventech v jiných oborech, situace se upraví. Veřejnost by měla přestat s tím, že žádá magistry, měla by žádat prostě vzdělání. O tom bych chtěl debatovat s dalšími ministerstvy i se zástupci zaměstnavatelů.

* LN Problém je, že bakaláře neakceptuje ani školský resort. Kvalifikovaný učitel, byť třeba tělocvik, je podle školského zákona jen absolvent magisterského studijního programu. Bakalář nikoliv.

Máte pravdu, současný zákon o pedagogických pracovnících obsahuje tento kvalifikační požadavek, ale můžeme o tom začít jednat.

* LN Říkáte, že se zásadami věcného záměru problém nemáte. Myslíte, že se vám jako vysokoškolskému učiteli a bývalému rektorovi Univerzity Karlovy podaří přesvědčit kolegy z vysokých škol, že se na ně nechystá nic hrozného?

Myslím, že se mi podaří přesvědčit ne-li všechny, tedy aspoň většinu, že zákon nebude proti vysokým školám, ale naopak pro vysoké školy.

* LN Už od dob, kdy byla před třemi lety zveřejněna Bílá kniha reformy terciárního vzdělávání, se vysoké školy ohrazují proti tomu, aby je řídili i lidé zvenčí, tedy mimo akademickou sféru.

Mluvíte o správné radě, jejíž kompetence by měly být posíleny. Musím říct, že právě tato záležitost doznala od dob Bílé knihy významného změkčení, a lze říct, že autonomie školy zůstává velká.

* LN Profesor Zlatuška říká, že pravým důvodem prosazování nového zákona je školné a zrovnoprávnění veřejných a soukromých vysokých škol. Co na to říkáte?

Nevím, co tím profesor Zlatuška myslí. Veřejné a soukromé školy jsou rovnoprávné už nyní, jen na soukromých se vybírá školné. Zavedení školného na veřejných vysokých školách je nutné, ale nejdříve je třeba, aby byl přijat zákon o finanční pomoci studentům. Ten se v současné době připravuje. Vládě bude jeho věcný záměr předložen do konce roku 2011 s tím, že jeho účinnost se předpokládá od roku 2013. A školné bude zavedeno nejdříve rok potom. Na rozdíl od soukromých vysokých škol však bude u školného na veřejných vysokých školách stanoven strop. Jaký bude, to je otázka debaty.

* LN Domnívám se, že profesor Zlatuška má na mysli zrovnoprávnění v tom smyslu, že by soukromé vysoké školy mohly dostávat státní dotace, které nyní nedostávají.

Pokud by školné vybíraly i vysoké školy veřejné, které dotace dostávají, proč by na ně neměly mít určitý nárok i akreditované školy soukromé? Ale to je také otázka debaty.

* LN Vy ještě pořád učíte. Zvládnete kombinovat funkci náměstka ministra s výukou na Univerzitě Karlově?

Učím, ještě minulý týden jsem zapisoval studentům do indexu známky. Nechci se toho úplně vzdát, problém mám spíš s tím, že jsem slíbil podílet se na některých úpravách studia mého oboru, tedy jaderné fyziky. To půjde zvládat hůř.

Profil

IVAN WILHELM Narodil se 1942 a vystudoval jadernou fyziku na ČVUT. Od té doby působí jako vysokoškolský učitel, nejprve na ČVUT, posléze na Matematicko-fyzikální fakultě UK. V letech 1994 až 2000 byl na Univerzitě Karlově prorektorem, od roku 2000 do roku 2006 pak rektorem.